

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра соціальних та економічних дисциплін
Факультету № 2

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри
соціальних та економічних дисциплін
факультету № 2
протокол № __ від «__» _____ 2023 р.
Завідувач кафедри

_____ **Сергій ТКАЧЕНКО**

РИЗИКОЛОГІЯ
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Соціальних та економічних дисциплін факультету № 2. Режим електронного доступу: https://univd.edu.ua/uk/dir/552/kafedra-sotsialnykh-ta-ekonomichnykh-dystsyplin
Контактний телефон	+38(057)-739-80-17 (раб.).
E-mail	ksed2015@ukr.net
ЛЕКТОР	
	Сусіденко Олексій Валентинович Доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін, кандидат економічних наук E-mail: susidenko_av@ukr.net Лекційний потік: факультет № 2
Назва освітньо- професійної програми	Облік і оподаткування (Облікова аналітика) Accounting and taxation (Accounting analytics).

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський).
Галузь знань	07 Управління та адміністрування.
Спеціальність	071 Облік і оподаткування.
Статус дисципліни	Вибіркова компонента освітньо-професійної програми, вивчається у 2-й рік навчання / 4-й семестр для денної форми навчання.
Мета вивчення дисципліни	Фундаментальне навчання майбутніх фахівців систематизованими знаннями щодо аналізу, моделювання та управління економічним ризиком, стратегією та тактикою антикризового управління економічним об'єктом в реальних умовах, навчити приймати оптимальні рішення в ситуаціях невизначеності та конфліктності. виробити у майбутніх фахівців розуміння суті економічних явищ і процесів.
Завдання вивчення дисципліни	Набуття навичок щодо оцінки та аналізу ступеня ризикованості прийняття управлінських рішень для забезпечення ефективного управління підприємством, що функціонує в умовах нестабільного зовнішнього середовища; вироблення у майбутніх фахівців глибокого розуміння суті економічних явищ і процесів; гнучкого професійного мислення, оволодіння сучасною, що враховує ризик, методологією аналізу та прийняття раціональних рішень, стратегією і тактикою антикризового управління економічним об'єктом в реальних умовах.
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	Кількість кредитів ECTS – 4 (загальний обсяг – 120 год.)
	З них:
	аудиторна робота: 60 год. самостійна робота – 60 год.
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна. Види навчальних занять: лекції – 30 год; семінарські заняття – 3 год.
Самостійна робота	Опрацювання рекомендованої літератури та завдань та питань, що виносяться на самостійне опрацювання. Підготовка тез доповідей до конференцій.
Індивідуальні завдання	Наукові доповіді, реферат, есе, презентації, контрольні роботи.
Необхідне обладнання	Мультимедійне обладнання (ноутбук, проєктор,

	екран), комп'ютерне забезпечення з виходом в мережу Інтернет; Презентації – виконані в програмі MS PowerPoint, схеми / таблиці, візуальні розробки з тем навчальної дисципліни.
Мова викладання	Українська.
Контроль	<p>При проведенні <i>лекцій</i> використовуються методи: пояснення; проблемного викладання; розповідь; аналітичний та прикладів.</p> <p>При проведенні <i>семінарських занять</i> використовуються методи: вправ (групове та індивідуальне вирішення конкретних ситуацій); частково-пошуковий; дослідницький; діалог «запитання-відповідь».</p> <p>Форми контролю: екзамен (комп'ютерне тестування).</p> <p>Критерії оцінки поточного контролю викладач повідомляє на першому занятті та перед кожним оцінюванням.</p>
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	<p>Здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні питання/ситуації під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає поєднання теоретичних аспектів гендерного підходу до прикладного знання, що включає навички, характеристики й моделі поведінки.</p> <p>ЗК-1 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК-5 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК-6 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК-7 Здатність бути критичним та самокритичним</p> <p>ЗК-12 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК-14 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК-15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і</p>

	технологій, вести здоровий спосіб життя.
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК-11 Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави</p> <p>СК-12 Здатність забезпечувати охорону прав і свобод людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок</p>
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	
Тема 1. Прогнозування ризиків: сутність, предмет і об'єкт.	
Тема 2. Моделювання економічного ризику.	
Тема 3. Система економічного прогнозування ризику.	
Тема 4. Система соціального ризик - прогнозування.	
Тема 5. Методи технічного аналізу ризику.	
Тема 6. Екстраполяційні методи прогнозування виникнення ризику.	
Тема 7. Експертні методи прогнозування ризику.	
Тема 8. Методичні підходи до економічного прогнозування ризику.	
Тема 9. Ризик - моделі окремих галузей економіки.	
Тема 10. Економічні моделі ризику.	
Програмні результати навчання (ПРН)	<p>ПР.17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.</p> <p>ПР.22. Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільстві, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>
Критерії оцінювання результатів вивчення дисципліни	<p>Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточний контроль - 50 балів; - підсумковий контроль - 50 балів. <p>Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувача вищої освіти.</p> <p>Оцінка за аудиторну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які здобувачем вищої освіти отримані на семінарських заняттях (здобувач має отримати не менш 5 позитивних оцінок) з коефіцієнтом 5. Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які отримані здобувачем за: реферат, доповідь, есе з коефіцієнтом 5.</p>

		Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, які отримані здобувачем протягом семестру, та балів, які набрані на підсумковому контролі (заліку). Шкала оцінювання та ECTS. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : https://cutt.ly/MhcQhez	
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			

60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Сутність ризику як економічної категорії, його основні елементи та риси
2. Основні причини виникнення ризику.
3. Загальні принципи класифікації ризиків.
4. Принципи аналізу ризику. Якісний аналіз ризику.
5. Сутність кількісного аналізу ризику.
6. Існуючі методи кількісного аналізу ризику
7. Основні риси та функції ризику.
8. Характеристика особливості кожної зони (області) ризику.
9. Ризик у ринковій економіці (динамічний, статичний).
10. Основні принципи класифікації ризиків.
11. Характеристика підприємницьких ризиків.
12. Умови доцільності використання методу експертних оцінювань.
13. Поняття економічного сенсу невизначеності.
14. Невизначеність як риса ризику.
15. Диверсифікація як засіб нейтралізації ризику.
16. Основні принципи управління ризиком. Етапи управління ризиком.
17. Сутність управління ризиками.
18. Стратегія і тактика управління ризиками.
19. Характеристика основних інструментів статистичного методу розрахунку

ризиків.

20. Шкали ризику та характеристика їх градації.
21. Характеристика експертних процедур аналізу ризику, їх переваги та недоліки.
22. Загальна схема експертизи та підбір експертів.
23. Вибір методів зниження ризику.
24. Основні методи зниження ризику та їх характеристика. (страхування, резервування коштів, лімітування).
25. Мета і завдання розробки програми управління ризиками.
26. Інформаційне забезпечення розробки програми управління ризиком.
27. Прийняття рішень в умовах невизначеності
28. Сутність антикризового управління
29. Особливості управління ризиками в інноваційному портфелі

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: ТОВ “Борисфен-М”, 2016. – 336 с.
2. Комаринський Я., Яремчук І. Фінансово – інвестиційний аналіз. Навч. Посібник. – К. Українська енциклопедія. – 2020. – 298 с.
3. Нікбахт, Гроппеллі А. Фінанси. – К.: Вік; Глобус. – 2022. – 382 с.
4. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. – К.: Либідь, 2012. – 176 с.
5. Ястремський О.І. Основи теорії економічного ризику: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: “АртЕк”, 2017. – 248 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. Вітлінський В. В., Верченко П. І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2020. — 292 с.
6. Вітлінський В. В. Актуальні проблеми ризикології. — К.: КНЕУ, 1996. Деп. в ДНТБ України. №Ук 96. — 40с.
7. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посібник / Вітлінський В. В., Пернарівський О. В., Наконечний Я. С., Великоіваненко Г. І.; за ред. В. В. Вітлінського. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2020. — 251 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Онлайн-навчальні курси

1. Українські підручники онлайн: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/>.
2. Офіційний сайт Український центр економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень). [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/>.
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Онлайн-курси України та світу [Електрон. ресурс]. – Режим доступу :

[https:// https://prometheus.org.ua/](https://prometheus.org.ua/).